

ἀτσαχένιος ἐπίθ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἄτσαχας* καὶ τῆς καταλ. -ένιος.

Ὁ οἶονεὶ ἀπὸ *ἄτσαχα* κατεσκευασμένος ἢ ὅμοιος μὲ *ἄτσαχαν*, μεταφ. νωθρὸς τὴν διάνοιαν, ἀνόητος. Συνών. ἰδ. ἐν λ. *ἄσωστος* 5.

ἀτσάχι τό, Θήρ. *ἀτσάκι* Ρόδ. *ἄσ-σάκι* Κάσ.

Ἀγνώστου ἐτύμου. Ὁ τύπ. *ἄσ-σάκι* διὰ τὴν ιδιωματικὴν τροπὴν τοῦ *τς* εἰς *σ-σ*.

**Ἀτσαχας*, ὁ ἰδ., ἐνθ' ἄν.: Ἄσμι.

Τὴν ἔρημὴν μου τὴν καρδίαν | κάμε μου ἀτσάκι, ἄν - Ἡλιὰ Κάσ. Ἡ λ. ἐν τῷ πληθ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀ-τσάδα Ἀμοργ. Ἀξάχια Σέρφ. Ἀξάσια Σῦρ.

ἀτσαχοβόλι τό, Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἄτσαχας* καὶ τῆς καταλ. -βόλι.

Τόπος ὅπου ὑπάρχει πλησμονὴ πυρίτου λίθου. Συνών. *ἀτσαχοθέμι*.

***ἀτσαχογκρεμνάρι** τό, *ἀτσαχογκρέμναρο* Νάξ. (Ἀπύρανθ.) κ.ά.

Ἐκ τῶν οὐσ. *ἄτσαχας* καὶ *κρεμνός* καὶ τῆς καταλ. -άρι (Ι).

Κρημνὸς ἀπὸ *ἄτσαχαν*.

ἀτσαχοθέμι τό, Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἄτσαχας* καὶ τῆς καταλ. -θέμι.

**Ἀτσαχοβόλι*, ὁ ἰδ.

ἀτσαχοκεφαλιά ἡ, Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀτσαχοκέφαλος*.

Κουφόνοια, μωρία. Συνών. ἰδ. ἐν λ. *ἀνογιά*.

ἀτσαχοκέφαλος ἐπίθ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.) *ἀτσαχοκέφαλος* Νάξ. (Σκαδ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. *ἄτσαχας* καὶ *κεφάλι*.

1) Δυνατός, ἰσχυρὸς Νάξ. (Σκαδ.) Πβ. *σιδεροκέφαλος*. 2) Μωρός, κουφόνοιος, ἀσύνετος Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Ἀτσαχοκέφαλος εἶν' κ' εὐτός*, ὅτι τοῦ κατέβη κάνει, μήτε κανενοῦς ἀκούει μήτε κάνει ἐρωτᾷ. Συνών. ἰδ. ἐν λ. *ἄσωστος* 5.

ἀτσαχόπετρα ἡ, ἀμάρτ. *ἀτσακόπετρα* Ρόδ.

Ἐκ τῶν οὐσ. *ἄτσαχας* καὶ *πέτρα*.

**Ἀτσαχας* 1, ὁ ἰδ.

ἀτσάχτιστος ἐπίθ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. *ἀ-* καὶ τοῦ ἐπιθ. **τσαχτιστός* < *τσαχτίζω*.

Ὁ μὴ προστριβεῖς διὰ τὴν ἀνάψην: *Σπίρτο ἀτσάχτιστο*.

ἀτσεκούρωτος ἐπίθ. πολλαχ.

Ἐκ τοῦ στερητ. *ἀ-* καὶ τοῦ ἐπιθ. **τσεκουρώτος* < *τσεκουρώνω*.

1) Ὁ μὴ πληγεὶς διὰ πελέκewς. 2) Μεταφ. ὁ μὴ ὑποστὰς μεγάλῃν τιμωρίαν: *Δὲν τό 'λπιζα νὰ μείνω ἀτσεκούρωτος γιὰ τὴ ζημιὰ ποῦ 'κανα*.

ἀτσελίκωτος ἐπίθ. πολλαχ. *ἀτσιλίκωτος* ἐνιαχ. *ἀτσιλίκωντος* Μακεδ. Στερελλ.

Ἐκ τοῦ στερητ. *ἀ-* καὶ τοῦ ἐπιθ. **τσελικώτος* < *τσελικώνω*.

Ὁ μὴ διὰ χάλυβος στομωμένος ἐνθ' ἄν.: *Ἀτσελίκωτο ἀξινάρι - ὕνι* κττ. Συνών. *ἀστόμωτος* 1, *ἀτσάλωτος*.

ἀτσέρωτος ἐπίθ. ἀμάρτ. *ἀτσερούτους* Εὐβ. (Στρόπον.)

*Ἰμβρ. *ἀτσιρούτους* Σάμ.

Ἐκ τοῦ στερητ. *ἀ-* καὶ τοῦ ἐπιθ. **τσερωτός* < *τσερώνω*, παρ' ὃ καὶ *τσιρώνω*.

Ὁ μὴ περικεκαυμένος ἐνθ' ἄν.: *Ρέγα ἀτσιρούτ' δὲν τρώει Σάμ. Σ' εἶπα νὰ τσιρώσ' α' ὄρθα κι σὺ α' μαγέριψις ἀτσερούτ' Ἰμβρ. Τό 'χου ἀτσερούτου τοῦ ψουμὶ* (ὅταν δὲν ἔχη σχηματισθῇ ἐπίταγος) *Στρόπον*.

ἀτσετάρος ἐπίθ. Πελοπν. (Μάν.)

Πιθανῶς σχετίζεται ἐτυμολογικῶς πρὸς τὸ ρ. *ἀτσε-τάρω*.

*Ἀπρόσεκτος, ἀδιάφορος: *Ἀτσετάρο παιδί*.

ἀτσετάρω Κρήτ. *ἀτσετέρνω* Κρήτ. (Μύρθ.) *ἴσιτέ-ρου* Λυκ. (Λιβύσσ.) *ἡτσετάρω* Νάξ. (Ἀπύρανθ.) *ἴτσετα-ρίζω* Πελοπν. (Μάν.) Μέσ. *ἀτσετάρομαι* Κρήτ.

Ἐκ τοῦ Βενετ. *acetar*. Ἡ λ. καὶ ἐν Στάθ. πρᾶξ. Γ στ. 493 (ἐκδ. ΚΣάθα) *ἴπειδὴ καὶ σκούζα κάνεις μου, τὴ σκούζα ἀτσετάρω | καὶ φίλο ἀπῶδα καὶ ὁμπρὸς καλὸ θὰ σὲ στιμάρω*.

Καταδέχομαι ἐνθ' ἄν.: *Δὲ μᾶς ἀτσετάρεις Κρήτ. Ὡς μᾶς εὐρήκετε, μᾶς ἀτσετάρειτε Μύρθ. Ἀφοῦ μᾶς ἀτσετάρουν ἕνα, τοὺς ἀτσετάρουμε δέκα Κρήτ. Κάνεις δὲ μὲ ἴτσετάρειε Μάν. Ἄν ἡτσετάρης, κάτσε καὶ τοῦ λόου σου νὰ φᾶς Ἀπύρανθ. || Ἄσμι.*

Μπέδω σου χαιρετίσματα μὲ τὸν ἀξάδερφό μου καὶ σὺ ἀτσετάρε τονε σὰν νὰ 'μαι κι ἀπατός μου Κρήτ.

Ἄν θέλῃς κι ἀτσετάρεσαι, κουδάρισσα σὲ βάνω αὐτόθ.

Ἄν ἡτσετάρης, πᾶρε με καὶ μένα σύδροφό σου ποῦ θὰ πααίνωμε μαζί 'ς τῶν ἀγαπητικιῶ σου Ἀπύρανθ.

ἄτσι τό, Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Σίφν.

Λέξις πεποιημένη.

Ἐν τῇ παιδικῇ γλώσσῃ 1) Τὸ καινούργες ἔνδυμα Σίφν. 2) Τὸ φῶς Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Σῶπα, μωρό μου, σῶπα, γιὰ 'ε τ' ἄτσι!* ('ε=ἰδέ). 3) Τ' ἄτσι δοδάκι—ἡ θεία κοινωνία Νάξ. (Ἀπύρανθ.): *Θὰ πάμε 'ς τὴν ἐγλησὰ νὰ πάρῃ τὸ παιδί μου τ' ἄτσι δοδάκι!* Συνών. *χερυσὸ δοντάκι*.

ἀτσία ἡ, Τσακων. *ἴσια* Τσακων.

Ἐκ τοῦ Λατιν. *ascia*.

*Ἀξίνη. Συνών. *ἀξινάρα* 2, *ἀξινάρι* 1, *ἀξίνη* 1.

ἀτσιγαρία ἡ, σύννηθ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀτσιγάρος*.

*Ἐλλειψις τσιγάρου ἰδίᾳ ὡς ἀποτέλεσμα ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων χρημάτων: *Ἔσκασα ἀπὸ τὴν ἀτσιγαρία. Ἔχω ἀτσιγαρία ποῦ δὲ λέγεται*.

ἀτσιγάριστος ἐπίθ. κοιν. *ἀτσιγάριστους* βόρ. ἰδιώμ. *ἀτσιγάριστος* Νάξ. (Γαλανᾶδ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. *ἀ-* καὶ τοῦ ἐπιθ. *τσιγαριστός* < *τσιγαρίζω*.

1) Ἐπὶ ἐδεσμάτων, ὁ μὴ ἐν ζέοντι ἐλαίῳ ἢ βουτύρῳ περικαεῖς κοιν.: *Ἀτσιγάριστο κρέας - κρεμμύδια - χόρτα* κττ. Ἀντίθ. *τσιγαριστός*. 2) Ὁ μὴ διὰ ζέοντος ἐλαίου, βουτύρου κττ. ἀρτυθεῖς Πελοπν. (Κορινθ.) κ.ά.: *Μακαρόνια ἀτσιγάριστα*.

ἀτσιγάρος ἐπίθ. πολλαχ.

Ἐκ τοῦ στερητ. *ἀ-* καὶ τοῦ οὐσ. *τσιγάρο*.

1) Ὁ μὴ ἔχων τσιγάρο, ὁ μὴ καπνίζων ἰδίᾳ δι' ἔλλειψιν χρημάτων πολλαχ. 2) Ὁ στερούμενος παντελῶς χρημάτων *Λεξ. Δημητρ.*

ἀτσιγγανάκι τό, κοιν. *ἀτσιγανάκι* πολλαχ. *ἀτσιγανάκι* Κρήτ. *τσιγγανάκι* σύννηθ.

*Υποκορ. τοῦ ὄν. *Ἀτσιγγανός*.

1) Ὁ μικρὸς τὴν ἡλικίαν Ἀτσιγγανος: Σὰν ἄτσιγγανάκι εἶναι τὰ παιδιὰ τῆς κοιν. || Ἄσμ.

Ἀτσιγγανος τοῦ ἴσσηξε, μικρὸν ἄτσιγγανάκι

Κάρπ. 2) Τὸ εὐτελὲς λάχανον βλίτον Ρόδ. Συνών. βλίτο. 3) Πληθ., εἶδος μαύρων σύκων Σίφν. 4) Μικρὸς κλάδος, κλαδίσκος Πελοπν. (Σουδεν.)

ἄτσιγγαναρειὸ τό, πολλαχ. ἄτσιγγαναρειὸ Θήρ. Κρήτ. Σύμ. ἄτσιγγαναρειὸ Κυδων. ἄτσιγγαναρειὸ Κρήτ. τσιγγαναρειὸ πολλαχ. ἄτσιγγαναρειὸ Τήν.

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -αρειό. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

Τὸ ἐργαστήριον τοῦ Ἀτσιγγάνου καὶ καθόλου τὸ σιδηρουργεῖον ἐνθ' ἄν. : Παροιμ. Ὅποιος δὲ θέλει ν' ἀκούσῃ τὸ τούμπου τούμπου 'ς τ' ἄτσιγγαναρειὸ δὲν πάει Λεξ. Δημητρ. || Μεταφ. ἐπὶ ἀτάκτου καταστάσεως σκευῶν καὶ ἐπιπλῶν καὶ καθόλου ἀκαταστασίας ἢ καὶ ἀκαθαροσύνης πολλαχ. : Ἀτσιγγαναρειὸ ἐγίνε τὸ σπῆτι μας.

***ἄτσιγγανᾶτος** ἐπίθ. ἄτσιγγανᾶτα τά, Σύμ.

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος καὶ τῆς καταλ. -ᾶτος.

Οὐδ. πληθ. οὐσ., εἶδος σύκων μεγάλων χρώματος ἰώδους. Συνών. ἄτσιγγανίστικος.

ἄτσιγγανερὸς ἐπίθ. ἀμάρτ. ἄτσιγγανερὸς Πελοπν. (Σουδεν.)

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος καὶ τῆς καταλ. -ερὸς.

Ὁ λεπτὸς τὸ σῶμα, ὁ μὴ σαρκώδης. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἄτσοφος 1.

ἄτσιγγανεύω ἀμάρτ. ἄτσιγγανεύω Σύμ. ἄτσιγγανεύω Κρήτ. ἄτσιγγανεύω Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

1) Ἀσκῶ τὴν τέχνην τοῦ Ἀτσιγγάνου, εἶμαι σιδηρουργὸς Σύμ. 2) Φαίνομαι γλίσχρος, φιλαργυρεύομαι, φειδωλεύομαι πέρα τοῦ δέοντος Κρήτ. : Ἀτσιγγανεύεται καὶ γὰρ κεινὰ καίε λεφτά.

ἄτσιγγανιὰ ἢ, πολλαχ. ἄτσιγγανιὰ Κρήτ. (Σητ.) ἄτσιγγανιὰ Κρήτ. ἄτσιγγανιὰ πολλαχ. ἄτσιγγανιὰ Τήν. ἄτσιγγανιὰ Ἡπ. ἄτσιγγανιὰ Ἡπ. (Ζαγόρ.)

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος.

1) Ἡ τοῦ Ἀτσιγγάνου δυσσομία Λυκ. (Λιβύσσ.) Μεγίστ. Τήν. : Ἄσμ.

Ἔς τῆς Ἀτσιγγάνας τὴν αὐλὴν | δειτρολίβανος ἀθ-θεῖ, μ' ἂν ἀθ-θῇ καὶ ἂν δὲν ἀθ-θῇ, πάλ' ἄτσιγγανιὰς βρομεῖ.

2) Ἀκαθαροσία, ρυπαρότης Κρήτ. κ.ά. : Ἀμέτε νὰ πλυθῇτε νὰ μὴ θωρῶ τὴν ἄτσιγγανιὰ σας. 3) Γλίσχρότης, φειδωλία, φιλαργυρία πολλαχ. : Ἦφας δὲν ἤ-ῖ-ἄτσιγγανιὰ δὲν Κρήτ. Μοῦτε δεκάρα δὲ δίδει ἀπὸ τὴν ἄτσιγγανιὰ δὲν αὐτόθ. Ἀπὸ τὴν ἄτσιγγανιὰ του δὲν πῆρε γιὰ τὸ κ' ἔχασε τὸ παιδί του Ἡπ.

ἄτσιγγανιάζω ἀμάρτ. ἄτσιγγανιάζω Κρήτ. (Κατσιδ.) ἄτσιγγανιάζω Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος.

Κάμνω τι ρυπαρόν, ἀκάθαρτον, ρυπαίνω: Βρομάρεις εἶναι καὶ μᾶς ἄτσιγγανιάσε. Καὶ ἀμτβ. ἐνεργ. καὶ μέσ. καθίσταμαι ρυπαρὸς, πληροῦμαι ἀκαθαροσύνης: Δὲν ἔχομε νερὸ νὰ πλυθῶμε κ' ἄτσιγγανιάσαμε. Ἀτσιγγανιάσαμε καὶ θὰ πλύνωμε σήμερον. Ἄμε νὰ πλυθῇς νὰ μὴ σὲ θωρῶ ἄτσιγγανιασμένο.

ἄτσιγγανιάσμα τό, ἀμάρτ. ἄτσιγγανιάσμα Κρήτ. ἄτσιγγανιάσμα Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἄτσιγγανιάζω.

Ἐλλειψις καθαριότητος, ἀκαθαροσία: Ἐχουν ἓνα ἄτσιγγανιάσμα ἀπὸν σιχαίνεσαι νὰ τοὶ θωρῇς. Συνών. ἄτσιγγανιάσμα.

ἄτσιγγανιάσμος ὁ, ἀμάρτ. ἄτσιγγανιάσμος Κρήτ. (Κατσιδ. Σητ.) ἄτσιγγανιάσμος Κρήτ. (Μεραμβ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἄτσιγγανιάζω.

Ἀτσιγγανιάσμα, ὁ ἰδ.: Εἶδα ἄτσιγγανιάσμος εἶναι ὁποῦ ἔχουνε τὰ παιδιὰ σου! Κρήτ. Ἀμέτε νὰ πλυθῇτε, γιὰτ' ἔθωρῶ νὰ θωρῶ τὸν ἄτσιγγανιάσμό σας Σητ.

ἄτσιγγανικός ἐπίθ. σύνηθ. ἄτσιγγανικός πολλαχ. τσιγγανικός σύνηθ.

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος καὶ τῆς καταλ. -ικός.

1) Ὁ ἀνήκων ἢ ἀρμόζων εἰς τοὺς Ἀτσιγγάνους: Ἀτσιγγανικός χορὸς. Τσιγγανική μουσική. Ἀτσιγγανικά βιολιά. Τσιγγανικά μάτια (μαῦρα καὶ ἀμυγδαλωτά). Τσιγγανική βρομιά. Τσιγγανικά φορέματα. 2) Ἀκάθαρτος: Τσιγγανικό σπῆτι, ὅπου καὶ ἂν ἀκκουμπήσῃς λερώνεσαι Ἀθῆν. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἄτσαλιάρικος 1.

ἄτσιγγανίστικος ἐπίθ. Σύμ.

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος καὶ τῆς καταλ. -ίστικος.

Εἶδος σύκων: Ἀτσιγγανίστικα σῦκα. Συνών. ἄτσιγγανᾶτος, ὁ ἰδ.

ἄτσιγγανίτσα ἢ, Ἰων. (Κρήν.)

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος διὰ τῆς καταλ. -ίτσα.

Πτηνὸν ὀλίγον μικρότερον τοῦ κορυδαλλοῦ.

ἄτσιγγανο τό, ἀμάρτ. ἄτσιγγανο Πελοπν. (Κλουττινοχ. Σουδεν. Τρίκκ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος κατ' ἀναλογ. πρὸς τὸ ξύλο κττ.

1) Λεπτὸς κλάδος Πελοπν. (Σουδεν.) 2) Ὁ μίσχος τῆς σταφίδος μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν Πελοπν. (Κλουττινοχ. Σουδεν.) 3) Τὸ βελονοειδὲς φύλλον τῆς πεύκης Πελοπν. (Σουδεν. Τρίκκ.): Σὰν ἄτσιγγανα εἶναι τὰ πόδια του.

ἄτσιγγανόκουνια ἢ, ἀμάρτ. ἄτσιγγανόκουνια Κρήτ. ἄτσιγγανόκουνια Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος καὶ τοῦ οὐσ. κούνια.

Λίκνον ἀνηρτημένον ἀπὸ δένδρον ἢ ἄλλου σταθεροῦ σημείου ὡς αἰῶρα.

***ἄτσιγγανόπετσο** τό, ἄτσιγγανόπεσο Μύκ.

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος καὶ τοῦ οὐσ. πετσί.

Μεταφ. ὁ πολὺ μελαχρινός.

ἄτσιγγανοπούλλα ἢ, σύνηθ. ἄτσιγγανοπούλλα πολλαχ. ἄτσιγγανοπούλλα Κρήτ. ἄτσιγγανόπουλλο τό, σύνηθ. ἄτσιγγανόπουλλο πολλαχ. ἄτσιγγανόπουλλο Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ὄν. Ἀτσιγγανος καὶ τῶν καταλ. -πουλλά -πουλλο.

1) Κόρη ἢ υἱὸς Ἀτσιγγάνου. 2) Παιδίον μελαπόν.

3) Παιδίον ρυπαρόν.

Ἀτσιγγανος ὁ, κοιν. καὶ Πόντ. (Οἶν.) Ἀτσιγγανους σύνηθ. βορ. ἰδιωμ. Ἀτσιγγανος πολλαχ. Ἀτσιγγανος Κρήτ. Ἀτσιγγανους Λέσβ. Σάμ. Ἀτσιγγανους Β. Τήν. Ἀτσιγγανος Πόντ. (Οἶν.) Ἀτσιγγανός Νάξ. (Δαμαρ.) Ἀτσιγγανος Ἀνδρ. Μύκ. Τσιγγανος Αἰγίν. Ἰκαρ. Τσιγγανος Κεφαλλ. κ.ά. Τσιγγανους Θεσσ. (Πήλ.) Τσιγγανός Καππ. (Φλογ.) Τσιγγανός Ἰμβρ. Τσιγγανός Καππ. (Ἀξ. Ἀραβάν. Σινασσ.) Σίγγανος Ἀνδρ. Θηλ. Ἀτσιγγάνα καὶ Τσιγγάνα κοιν. Ἀτσιγγάνα Κρήτ.

Τὸ μεσν. ὄν. Ἀτσιγγανος. Πβ. Κορ. Ἀτ. 4, 37 κέξ.

Α) Οὐσ. 1) Ἐθνικὸν ὄνομα λαοῦ νομαδικοῦ καὶ σκηνιτικοῦ ὁρμηθέντος ἐξ Ἰνδιῶν καὶ ἀσχολουμένου συνή-

